

Ústavní právník Wintr: Stát nemůže vymáhat zavírání restaurací

- CZ24 News | 27. května 2021

ČESKO: Ústavní právník Jan Wintr okomentoval rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, který zrušil zákaz provozu v restauracích a hernách. Policie by se podle něj měla tímto rozhodnutím řídit. Wintr nevylučuje ani možnost potrestání úředníků, kteří nezákonná opatření i přes opakovaná shození soudem vydávali.

Nejvyšší správní soud zrušil část opatření, která zakazovala přítomnost veřejnosti v restauracích. Jak by se k tomu měla vláda postavit?

NSS to skutečně zrušil s odůvodněním, že ani pandemický zákon, ani zákon o ochraně veřejného zdraví tuto možnost nedávají. Vláda má v zásadě dvě možnosti.

První je od zákazu upustit a nahradit jej režimovými opatřeními, budou-li pro ně rozumné, zákonné důvody. Trvala-li by na tom, že ten zákaz chce mít, musela by novelizovat pandemický zákon, který by ovšem musel projít legislativním procesem.

Stát nyní nemůže uzavření restaurací vymáhat, má černé na bílém, že je to nezákonné.

Ten by ale nějakou dobu trval. Vláda chce restaurace už 14. června otevřít...
V této situaci nezbývá než se omezit jen na režimová opatření.

Nejvyšší správní soud hájí velmi důležitý princip, na který už rok upozorňuji: povinnosti lze ukládat jen na základě zákona a zákonný základ si ministerstvo nemůže vymyslet.

Mohla by vláda například v restauracích po nějakou dobu zakázat konzumaci alkoholu?

To si nemyslím, to bylo nezákonné vždycky. NSS uvádí, že nelze provoz v těchto zařízeních úplně zakázat, jen omezit jeho činnost, a že stravovací zařízení pandemický zákon vůbec nezmiňuje. Ministerstvo zdravotnictví by mohlo teoreticky stanovit nějaký limit, aby si lidé nemohli ve větší skupině zamluvit hospodu, ale pokud si lidé jdou sednout v menším počtu do restaurace, to v tuto chvíli omezit nejde.

NSS navíc konečně řekl to, na co upozorňuji celou dobu: v zákoně o ochraně veřejného zdraví sice stojí, že uzavření provozoven stravovacích služeb je možné, ale pouze, když jde o lidi podezřelé z nákazy. NSS uvedl, že rozhodně nelze říci, že podezřelý z nákazy je každý. Definuje, že podezřelý je ten, kdo byl během inkubační doby ve styku s nakaženým nebo pobýval v ohnisku nákazy.

Takže tam, kde by bylo evidentní ohnisko nákazy, by bylo přijatelné restaurace omezovat, ale dle dnešní úpravy by toto nařízení platilo jen pro lidi, co mají být v karanténě. Rozhodně to nelze otočit tak, že podezřelý je každý, kdo nepřinese negativní test.

Dá se tedy říci, že pokud dnes restaurace otevřou i vnitřní prostory, neporušují žádný zákon?

Toto mimořádné opatření NSS zrušil a ministerstvo vydalo nové, které platí od pondělí a které otevření restaurací opět zakazuje. Je to ale jen formální. NSS rozhodl, že zavření restaurací je nezákonné. Je potřeba, aby každý, včetně policie, přihlížel k jeho výkladu. Stát nyní nemůže uzavření restaurací vymáhat, má černé na bílém, že je to nezákonné.

Soud ve verdiktu přímo řekl, že ministerstvo „si již napříště musí být vědomo toho, že vydává opatření zjevně nezákonná, jež zřejmě působí jeho adresátům škodu a újmu na základních právech.“ Jaký je to vzkaz vládě?

Jsou to velmi tvrdá slova od soudu, na která v právním státě musí ministerstvo reagovat radikální změnou praxe. Tento způsob je naprosto neúnosný.

Hledělo by se na to, kdo nejvíc obsahově ovlivnil to, jak rozhodnutí vypadá. Úředník je vázán pokyny nadřízených, ale ne nezákonnými. Hledalo by se, kdo to zavinil. Nic nevylučuje, že to může padnout

na ministra, to je také úřední osoba.

Co se s tím dá dělat, když stát vydává nezákonná opatření, která musí soudy rušit? Existují nějaké páky na toto jednání?

Chtěl bych ministerstvo zdravotnictví hájit v tom smyslu, že se na verdikty NSS snaží reagovat. Konkrétní opatření trochu poupraví, aby to nebylo ve zjevném rozporu s tím, co soud řekl. Není to tak, že by zjevně kašlalo na to, co říkají soudy.

Celkově je to ale stále nepřijatelný postup. Co se dá dělat? Máme zde nástroje civilního práva ve smyslu náhrady škody. Kdyby tisíce provozovatelů restaurací podalo žaloby a domáhalo se náhrady škody za nezákonné jednání, tak se státu jeho chování prodrazí.

Zákon připouští i to, že když je stát povinen nahradit škodu, může žádat náhradu od toho, kdo ji způsobil, tzv. regresní úhradu na úředních osobách. Pokud bychom dovodili, že konkrétní úředník věděl, že vydává zjevně nezákonné rozhodnutí, je tato možnost v úvaze.

Dá se tedy teoreticky říct, že takovou škodu by musel konkrétní ministr zdravotnictví zaplatit z vlastní kapsy?

Teoreticky ano. Hledělo by se na to, kdo nejvíc obsahově ovlivnil to, jak rozhodnutí vypadá. Úředník je vázán pokyny nadřízených, ale ne nezákonnými. Hledalo by se, kdo to zavinil. Nic nevylučuje, že to může padnout na ministra, to je také úřední osoba.

Druhá možnost je kázeňský postih úředníka, který se dlouhodobě podílí na vydávání nezákonných rozhodnutí. Nejvyšší možností je trestní odpovědnost za zneužití pravomoci úřední osoby. Tam musí být ale prokázáno, že někdo způsobil škodu s úmyslem.

Zdroj: <https://www.novinky.cz/>